

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้าน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านโศกคลอง อำเภอกุฉินิจ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 18 คน ผู้ปกครองจำนวน 18 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 9 คน ครูจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 49 คน กรอบเนื้อหาในการวิจัยการผู้วิจัยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 คนตรี มาตรฐาน ศ.2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของคนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากลชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวชี้วัดที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี ในวัฒนธรรมต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง คนตรีกับประเพณี

- บทเพลงในงานประเพณีของท้องถิ่น
- บทบาทของคนตรีในแต่ละประเพณี

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สมรรถนะที่ 4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รายงานผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยคนตรีพื้นบ้าน

ตอนที่ 3 ความต้องการการนำคนตรีพื้นบ้านมาจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยอ่านบทสนทนาที่ถอดเทปออกมา แล้วจกรายละเอียดลงในกระดาษข้อมูล แล้วเขียนคำตอบไว้ว่าเป็นคำพูดของใคร กลุ่มไหน คำถามเรื่องอะไร ฯลฯ ตามกระบวนการดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในวงสนทนา

2.2 เรื่องเล่าเร้าพลัง นักเรียนทั้ง 18 คน ได้สัมผัสและฟังเรื่องเล่าจากภูมิปัญญาสามารถกระตุ้นความสนใจนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนเปิดใจรับบทเรียน จึงเป็นการปิดช่องว่างระหว่างการเรียนตามตำรากับการได้นำไปปฏิบัติจริง เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดบรรยากาศ

2.3 การสรุปบทเรียน นักเรียนทุกคนต่างมีความกระตือรือร้นในการศึกษาความรู้จากบอร์ดที่นักเรียนนำไปคิดไว้ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในการจัดหมวดหมู่ความรู้ และยอมรับฟังเหตุผลของเพื่อน นักเรียนทุกคนต่างร่วมกันทบทวนและสรุปประเด็นเป็นข้อความที่สละสลวย ท่ามกลางบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน และมีการแสดงออกอย่างเต็มที่

2.4 ถอดบทเรียน นักเรียนได้ฟังเรื่องราวแล้วนักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นในการเขียนความรู้ที่ได้ลงในกระดาษด้วยความสนใจ และสนุกสนานในการเรียนเกิดการแข่งขันว่าใครจะเขียนได้มากที่สุด ทำให้ทุกคนมีความสุขในการเรียนรู้

2.5 ยืนยันความน่าเชื่อถือ นักเรียนมีชีวิตชีวาและสามารถนำบทเรียนไปประยุกต์ได้ทันทีและยังเห็นกิจกรรมและตัวบุคคลอย่างชัดเจนทั้งในส่วนของผู้นำทีมและกระบวนการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยการให้และการรับข้อมูลย้อนกลับในบรรยากาศที่เป็นกันเอง แบบกัลยาณมิตร นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะดนตรีที่บ้านกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากสภาพปัจจุบัน โรงเรียนบ้าน โสกลดองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 3 มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ทางโรงเรียนจะต้องคิดหาเนื้อหาวิชาที่มีในท้องถิ่นมาสอนในโรงเรียน ผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ขึ้นและได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษามาร่วมประชุมวางแผน เห็นว่า เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมจะนำมาสอนในโรงเรียนคือดนตรีพื้นบ้านเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านและมอบหมายให้ผู้วิจัยจัดทำหลักสูตรการสอนทดลองสอน ในโรงเรียน ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนดนตรีพื้นบ้านขึ้นในการดำเนินการสอน ผู้วิจัยพยายามศึกษาค้น สืบค้นนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ประกอบการเรียน เช่นบทเรียนสำเร็จรูป คู่มือเอกสารดนตรีพื้นบ้าน เนื้อหาต่างๆ เช่น แคน โปงกลาง พิณ มาสอนในช่วงโมงเรียนและหลังเรียน ตลอดจน สื่อวีดิทัศน์ รูปแบบต่างๆมาประกอบในบทเรียนแต่ผลสำคัญหรือออกมาผลไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะหาวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ชำนาญการเฉพาะด้านจึงเชิญ คณะกรรมการสถานศึกษามาร่วมประชุมวางแผนอีกในที่ประชุมเห็นว่าควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ความรู้ความสามารถเฉพาะเรื่องในชุมชน และเขตบริการ ใกล้เคียงมาเป็นวิทยากรสอนเพื่อจะ ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดความซาบซึ้งในเรื่องดนตรีพื้นบ้านเพื่อเป็น การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำการออกแบบสำรวจดังนี้

1.1 สำรวจความต้องการ

1.1.1 ในการศึกษาระดับความต้องการการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีพื้นบ้าน ได้ดำเนินการโดยใช้แบบสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความต้องการ แนวทาง และเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตารางที่ 6 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ

รายละเอียด	นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ								
ชาย	7	38.89	8	44.44	3	100	7	77.78
หญิง	11	61.11	10	55.56	-	-	2	22.22
อายุ								
11 – 15 ปี	18	100	-	-	-	-	-	18
16 – 20 ปี	-	-	-	-	-	-	-	-
31 – 40 ปี	-	-	10	55.55	-	-	-	-
41 – 50 ปี	-	-	5	27.77	3	16.66	4	22.22
51 – 60 ปี	-	-	3	16.66	-	-	3	16.66
61 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	2	11.11

จากตารางที่ 6 พบว่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ ตามเพศได้ดังนี้ เพศชาย นักเรียนจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 ผู้ปกครองจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 44. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 เพศหญิง นักเรียนจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 61.11 ผู้ปกครอง จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 55.56 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน - คน คิดเป็นร้อยละ - คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 แยกตามอายุได้ดังนี้ นักเรียนอายุ 11-15 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ปกครองอายุ 31-40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.55

อายุ 41-50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.77 อายุ 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น อายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ร้อยละของระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสำรวจ

รายละเอียด	นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา								
ประถมศึกษา	18	100	8	44.44	2	11.11	4	22.22
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	5	27.77	-	-	3	16.66
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	-	-	5	27.77	1	5.55	2	11.11
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-	-	-	-	-	-	1	5.55
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 7 พบว่า ร้อยละของระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสำรวจ แยกได้ดังนี้ นักเรียนมีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ปกครองระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 27.77 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 27.77 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับประถมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.55 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน - คน คิดเป็นร้อยละ - ของจำนวนทั้งหมด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.55

ความคิดเห็นของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและ
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรี พื้นบ้าน
 (แดน) ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรม ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ประเด็นความคิดเห็น

ประเด็น	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม	3.90	.81	มาก
2. โรงเรียนให้ความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านคนตรี พื้นบ้าน	3.93	.81	มาก
3. จัดให้มีกิจกรรมกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ที่หลากหลาย	4.02	.79	มาก
4. ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ในตัวคน ควรได้รับ การถ่ายทอด สู่คนรุ่นหลัง	4.14	.84	มาก
5. ท่านเห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาร่วมจัด การเรียนการสอน	4.17	.84	มาก
6. การเรียนรู้ในสถานที่จริงจะทำให้ได้เกิดบรรยากาศแห่ง การเรียนรู้	4.01	.81	มาก
7. การเรียนรู้เรื่องคนตรีพื้นบ้านเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม ของชุมชนและสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักใน ท้องถิ่น	4.26	.75	มาก
8. ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านคนตรี พื้นบ้าน	4.21	.81	มาก
9. การจัดการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านในชุมชน โดยภูมิปัญญา ท้องถิ่นจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และ ชุมชน	4.58	.58	มากที่สุด
10. ควรมีการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระยะ	4.04	.82	มาก

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสำรวจทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่ 2 ครูโรงเรียนบ้านโศกคตอง และกรรมการสถานศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบประเด็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ยจาก 3 ลำดับแรก ดังนี้ การเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.58 ระดับมากที่สุด การเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนและสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักในท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 4.26 ระดับมาก ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านคนตรีพื้นบ้าน ค่าเฉลี่ย 4.21 ระดับมาก

1.1.2 ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ร้อยละของความต้องการที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	เรื่อง	ความถี่	ร้อยละ
1	คนตรีพื้นบ้าน แคน	13	30.23
2	คนตรีพื้นบ้าน โปงกลาง	10	23.26
3	คนตรีพื้นบ้าน พิณ	8	18.60
	รวม	31	

จากตารางที่ 9 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อหาประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มพบว่าเรื่องที่ต้องการที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรียงจากลำดับจากความต้องการมากไปน้อย 3 เรื่อง ดังนี้ เรื่องคนตรีพื้นบ้าน แคน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 30.23 รองลงมาคือเรื่องนี้ เรื่องคนตรีพื้นบ้าน โปงกลางจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23.26 ดังนี้ เรื่องคนตรีพื้นบ้าน พิณ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60

1.1.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งได้จากแบบสำรวจแบบปลายเปิด จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม สรุปได้ว่า

1) การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ดนตรีที่บ้านควรให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และควรเป็นวันที่ภูมิปัญญาว่างหรือสอดคล้องกับเวลาทำงานของภูมิปัญญา

2) ครูควรแนะนำมารยาทให้กับนักเรียนเพื่อให้มีสัมมาคาราวะต่อผู้ใหญ่อุภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ดี และควรนำจัดกิจกรรมในสาระอื่นๆบ้าง

1.2 การสำรวจแหล่งเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทำให้ทราบว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยการจัดการความรู้เพื่อเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ในระบบไม่สามารถใช้เฉพาะครูคนเดียว ทำให้ได้แนวคิดในเบื้องต้นว่า การจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดกิจกรรมอย่างหลากหลาย จากการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต้องใช้คนหลายภาคส่วนมาหลอมรวมเข้าด้วยกัน การพัฒนาจึงเริ่มต้น โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อแสดงความคิดเห็นและป็นยันข้อมูลจากแบบสำรวจ ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

1) สมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แก่ผู้ได้รับการเสนอชื่อมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1) ตัวแทนนักเรียน ได้แก่

1.1.1) เด็กหญิงนันทิตา สีลา

1.1.2) เด็กหญิงศกามาศ ยอดสมใจ

1.1.3) เด็กชาย ประดิพัทธ์ นิลสระดู

1.2) ตัวแทนครู มีจำนวน 1 คน ได้แก่ นายสุรมนตรี พาบุ

1.3) ตัวแทนผู้ปกครองได้แก่

1.3.1) นางเฮือง ยอดสมใจ

1.3.2) นายประมวดี นิลสระดู

1.3.3) นายสม สีลา

1.4) ตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่

1.4.1) นายสมบัติ สิมหล้า

1.4.2) นายทองพล บุญแสน

1.4.3) นายวิชัย ทองมี

2) วัน เวลาและสถานที่จัดสนทนากลุ่ม ในวันที่ 12 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ถึงเวลา 11.30 น. ณ โรงเรียนบ้านโสกคลอง หมู่ที่ 12 ตำบลเลิงแฝก อำเภอภูกระดึง จังหวัดมหาสารคาม

3) เตรียมทีมงานโดยมี นายสุรมนตรี พานู เป็นผู้จัดบันทึก นายประภาส ไชยเพ็ล็คเป็นผู้บริการทั่วไป เตรียมกระดาษชาร์ต ปากกาเคมี โดยจัดเก้าอี้สำหรับนั่งสนทนาเป็นรูปครึ่งวงกลม

4) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์จากแบบสำรวจความต้องการจัดการเรียนรู้เสนอให้สมาชิกในวงสนทนาทุกคนได้รับทราบ

5) สมาชิกในวงสนทนากลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายและลงความเห็นว่าคุณสมบัติจากการวิเคราะห์แบบสำรวจความต้องการจัดการเรียนรู้เป็นข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สมควรจัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่นเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่สืบไป เป็นการถ่ายทอดการปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น โดยการค้นหาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมจากมวลประสบการณ์มาตลอดชีวิต ให้ลูกหลานคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และอนุรักษ์ไว้ในรูปแบบต่าง ๆ และสมาชิกในวงสนทนาได้ร่วมกันค้นหาภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดนตรีพื้นบ้านในชุมชนที่มีความรู้ในเรื่องแคนในชุมชนบ้านโสกคลองและพื้นที่ใกล้เคียงมีมติเห็นว่า นายสมบัติ สิมหัตถ์ มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สรุปความเห็นจากการสนทนากลุ่มว่าให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน เรื่องแคน โดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกทุกคนเห็นว่า ข้อความที่ผู้วิจัยสรุป มีความชัดเจน ทุกฝ่ายยินดีช่วยเหลือสนับสนุนและพร้อมที่จะให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลา และปิดการสนทนาเมื่อเวลา 11.30 น.

การศึกษาความจำเป็นและความต้องการในการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโดยใช้อาชีพในท้องถิ่นโดยการสนทนากลุ่ม ครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า

ครู

“...การนำความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดีมากเพราะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน และ

การปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเองของนักเรียน โดยใช้ดนตรีพื้นบ้านจะทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง...”

(ครู. 12 ธันวาคม 2552 : สทนากลุ่ม)

ผู้ปกครอง

“...การนำดนตรีพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ ในชุมชนมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านอย่างถูกต้อง นำไปพัฒนาความรู้เพิ่มเติมได้ นักเรียนจะได้มีความรู้เพื่อใช้ในในอนาคตต่อไป.....”

(ผู้ปกครอง. 12 ธันวาคม 2552 : สทนากลุ่ม)

กรรมการสถานศึกษา

“...การนำดนตรีพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ ในชุมชนมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มาใช้ในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ดีมากเพราะได้เรียนรู้ด้านดนตรีที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักหวงแหนมรดกของท้องถิ่น ได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาดนตรีพื้นบ้าน

(กรรมการสถานศึกษา. 12 ธันวาคม 2552 : สทนากลุ่ม)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“...การนำดนตรีพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ ในชุมชนมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในโรงเรียนจะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นไทยจะรู้จักหวงแหนมรดกอันมีค่าของตนให้ยาวนาน ถ้านักเรียนมีความรู้จะทำให้ช่วยพัฒนาและเข้าใจเรื่องดนตรีพื้นบ้านมากขึ้น.....”

(ภูมิปัญญาท้องถิ่น. 12 ธันวาคม 2552 : สทนากลุ่ม)

สรุปสภาพปัญหาและความต้องการในการนำดนตรีพื้นบ้าน มาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

โรงเรียนบ้าน โสภคคลองมีหมู่บ้านในเขตบริการ 3 หมู่บ้าน คือบ้าน โสภคคลองหมู่ 9 หมู่ 12 และบ้านปราสาท หมู่ที่ 5 และเป็นหมู่บ้านที่ร่วมกันอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีมาแต่ดั้งเดิม บริบทของชุมชน ประชาชนและผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่หลายสาขาอาชีพ ที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้ จากบริบทของโรงเรียนและชุมชน สามารถใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านดนตรีได้ จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง และจาก

การสนทนากลุ่มความต้องการในการนำคนตรีพื้นบ้าน ในชุมชนมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยรวมทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้โรงเรียนนำคนตรีพื้นบ้านมาพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา ด้วยตนเองของนักเรียน ใน 3 เรื่องจากมากไปน้อย ได้แก่ แคน โป่งตาง พิณ โดยภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียน ทดลองปฏิบัติจริงที่โรงเรียนบ้านโสกคลอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ส่งผลต่อ การเรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตารางที่ 10 การใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ในการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้คนตรีพื้นบ้าน เรื่อง คนตรีแคน

เครื่องมือ	การจัดการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
เรื่องเล่าเร้าพลัง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะสำคัญ เรื่องเล่ากระตุ้นความสนใจและนำไปสู่ความรู้ 2. วัตถุประสงค์ เพื่อนำความรู้ในตัวภูมิปัญญาท้องถิ่นลงสู่ตัวนักเรียน และยกระดับภูมิธรรมของตนเองให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ 3. กิจกรรมหลัก คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้เล่าประสบการณ์ การเป่าแคนของตนเอง เป็นการถอดความรู้ที่ฝังลึกในตัวออกมาให้นักเรียนได้รับทราบ นักเรียนแต่ละคนร่วมสนทนาพูดคุย 4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเป่าแคนจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
การสกัดขุมความรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะสำคัญ คือการเขียนขุมความรู้การเป่าแคนที่ได้จากการฟัง 2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ขุมความรู้การเป่าแคนที่ได้จากการฟัง 3. กิจกรรมหลัก คือนักเรียนเขียนขุมความรู้การเป่าแคนที่ได้จากการฟังลงบนกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ 4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนแต่ละคนได้ขุมความรู้การเป่าแคนที่ได้จากการฟัง
การสังเคราะห์แก่นความรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะสำคัญ คือการนำขุมความรู้การเป่าแคนของนักเรียนทุกคนมารวมกันแล้วจัดเป็นขุมความรู้ใหม่

เครื่องมือ	การจัดการเรียนรู้คนตรีที่บ้าน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
การถอดบทเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 2. วัตถุประสงค์ เพื่อหลอมรวมความรู้การเป่าแคนที่มีลักษณะเดียวกันไว้ด้วยกัน 3. กิจกรรมหลัก คือนักเรียนหลอมรวมความรู้การเป่าแคนที่มีลักษณะเดียวกันไว้ด้วยกัน 4. ผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ความรู้การเป่าแคนที่หลอมรวมจากขุมความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะสำคัญ การสรุปความรู้การเป่าแคนที่ได้เรียนมาทั้งหมด เขียนเป็นแผนที่ความคิด (MIND MAP) 2. วัตถุประสงค์ เพื่อสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม 3. กิจกรรมหลัก การสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด เขียนเป็นแผนที่ความคิด (MIND MAP) แล้วจดบันทึกลงในสมุดจดบันทึกของตนเอง 4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนแต่ละคนได้องค์ความรู้เรื่อง การเป่าแคน

1.2.2 วิธีการเรียนรู้

1) เรื่องเล่าเร้าพลัง

อาจารย์สมบัติ สิมห้ำ เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2506 ที่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 8 บ้านวังไฮ ต.วังใหม่ อ.บรบือ จ. มหาสารคาม เป็นบุตรของ นายโปง นาง บุคดี สิมห้ำ (เสียชีวิตแล้วทั้งสองคน) ปัจจุบันนายสมบัติ สิมห้ำ อายุ 47 ปี โดยมีพี่น้องทั้งหมด 6 คน

ประวัติด้านการเสียดวงตาของ อาจารย์ สมบัติ สิมห้ำ

ถ้าจะพูดถึงประวัติในด้านการเป่าแคนของ อาจารย์สมบัติ สิมห้ำ แล้วต้องพูดถึงประวัติในส่วนที่ทำให้หมอแคนผู้นี้เสียดวงตาเสียก่อนเพื่อจะได้เชื่อมโยงไปถึงการฝึกหัด และเรียนเป่าแคนจนกลายมาเป็นหมอแคนอัจฉริยะในปัจจุบัน อาจารย์สมบัติเล่าว่า วงการแพทย์ในสมัยเมื่อประมาณ 30-40 ปี นั้นยังไม่เจริญเท่าที่ควรนัก และบ้านวังไฮ ก็อยู่ห่างจากตัว อำเภอบรบือ ประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นเรื่องลำบากที่จะเดินทางไปทำคลอดในตัวอำเภอ จึงต้องอาศัยหมอ ค้าขาย เป็นคนดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำคลอดทั้งหมด ครอบครัว ตอนเป็นเด็กอาจารย์สมบัติ สิมห้ำบอกว่าดวงตายังมองเห็นปรากฏว่ามีครั้งหนึ่ง

ดวงดาอาจารย์สมบัติมีอาการแดง คุณแม่ได้ใช้ยาที่ใช้ทาสะดือเด็กหยอดให้ทำให้ดวงดาเริ่มพาง และเริ่มมองไม่เห็นในที่สุด

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีของอาจารย์ สมบัติ สิมห้ำ

เนื่องจากในสมัยเด็กนั้นอาจารย์ สมบัติ สิมห้ำ ก็มีนิสัยซุกซนเหมือนเด็ก ๆ คนอื่นทั่ว ๆ ไป และวันหนึ่งได้ลากถังสังกะสีมาเล่นทำให้เกิดเสียงขึ้นซึ่งเมื่อฟังแล้วรู้สึกเหมือนเสียงคนตรีและเกิดความรู้สึกไพเราะในส่วนของพ่อก็บอกว่า “ มาลากทำไม บัติ หนวกหู ” นายสมบัติก็ได้บอกไปว่า “ชอบ เสียงของมันมันเหมือนเสียงคนตรี ” ด้วยความดีรู้ของอาจารย์สมบัติเองทำให้คุณพ่อบอกกับลูกว่า “ บัติ ถ้าดีขนาดนี้จะหัดเป่าแคนให้เขาไหม ” (คุณพ่อก็เป็นหมอแคนเช่นกัน) อาจารย์สมบัติบอกว่า “ ผมก็อยากหัดเหมือนกันแต่ดาผมมองไม่เห็น ” คุณพ่อก็บอกว่า “ เองดาบอกนะ ถ้าไม่หัดเป่าแคนแล้วจะไปทำมาหากินอะไรได้ ต้องหัดเป่าแคนและหาเลี้ยงตัวเองให้ได้ ” คุณพ่อจึงซื้อแคนมาให้เป่าซึ่งเป็นแคนสาม (มี 6 ลูก) โดยคนที่หัดให้ในตอนนั้นก็คือคุณพ่อและนายประสิทธิ์ ศรีคุณซึ่งถือว่าเป็นครูคนแรกในการสอนเป่าแคนของอาจารย์สมบัติตอนนั้นพออาจารย์สมบัติมีอายุ 5-6 ขวบและช่วงแรกที่หัดเป่าแคนนั้นหัดอย่างไรเป่าอย่างไรก็ไม่เป็น โคนคัดซื้อคัดมือแทบจะหักก็ยังไม่เป็นและด้วยความไม่ใส่ใจของอาจารย์สมบัติเองจึงได้เอาแคนเต้าคังกล่าวไปโยนใส่กองไฟด้วยความไร้เดียงสาของเด็กทำให้โคนพ่อและแม่เขียนจนหลังลายและเมื่อเขียนเสร็จจึงถามว่า “ ทำไม่ถึงเอาแคนไปโยนเข้ากองไฟ ” ด้วยความไร้เดียงสาอาจารย์สมบัติจึงตอบว่า “ เพื่อมันจะมีเสียงเกิดขึ้นมาบ้าง ” หลังจากนั้นก็เลยถูกพ่อคัดนิสั โดยตอนแรกนั้นอาจารย์สมบัติหัดเป่าแคนโดยใช้ที่ละนิ้วไปเรื่อย ๆ คุณพ่อจึงบอกว่า “ ถ้าทำอย่างนั้นแล้วเมื่อไหร่จะเป่าเป็นสักที ” จึงบอกให้อาจารย์สมบัติไปนั่งเป่าที่หางมอง (ครกกระเดื่องดำข้าวในสมัยก่อน) โดยใช้เวลาอยู่ประมาณปีฝีมือการเป่าแคนของอาจารย์สมบัติก็ดีขึ้นเป็นลำดับแต่ก็ยังไม่เก่งในตอนนั้นเองนางจันลี โคตรสาลี (เป็นพี่สาวของนางนุคตี สิมห้ำ) ได้ชักชวน ไปหาเงินตามร้านค้าต่างๆ ในอำเภอบรบือ (ไปขอทาน) โดยวันแรกที่ไปเป่านั้นได้เงิน 400 บาทด้วยความที่คนทั่ว ๆ ไปไม่เคยระชะหลังๆ ก็ขอทานอยู่เหมือนเดิมด้านพ่อ-แม่ก็ได้ห้ามเช่นกัน โดยบอกว่า “ จะไปเป่าขอทาน ทำไมพ่อแม่ก็พอมิให้กินให้ใช้อยู่ไม่เคยให้ออกอยาก ” อาจารย์สมบัติก็บอกกับคุณพ่อว่าต้องการไปหาประสบการณ์ในการเป่าแคนกับอาจารย์คนต่างๆ และพ่อเองไม่ใช่หรือที่บอกผมว่าถ้า ไม่หัดเป่าแคนแล้วจะเลี้ยงตัวเองได้อย่างไรแล้วทำไมจะไม่ให้ไปเป่าแคนขอทาน

มีครั้งหนึ่งตอนอาจารย์สมบัติอายุถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียนประถมศึกษาทางโรงเรียนของหมู่บ้านแต่ทางโรงเรียนไม่สามารถรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมได้ในสมัยนั้นอาจารย์

สมบัติอยากเรียนหนังสือมากจึงแอบไปขโมยฟังคุณครูสอนนักเรียนอยู่ใต้อาคารเรียนวันหนึ่ง ขณะฟังคุณครูสอนอยู่มีนักเรียนทำความผิดในห้องคุณครูเรียกนักเรียนออกมาทำโทษหน้าห้อง คุณครูใช้ไม้เรียวตีนักเรียนคนละ 3 ครั้งเสียงดังมากอาจารย์สมบัติตกใจและกลัวแต่ก็ตั้งใจคิดว่าดีแล้วที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนเรียนหนังสือถ้าได้เข้าโรงเรียนคงถูกครูตีมากกว่าเพื่อนๆ เพราะขนาดนักเรียนที่ตามองเห็นยังถูกครูตีขนาดนี้ถ้าเป็นตัวเองที่ตาพิการคงถูกครูตีหลายเท่าแน่ๆ เลยไม่อยากเข้าเรียนตามความคิดของตัวเองสมัยนั้น

ในตอนแรกที่อาจารย์สมบัติหัดเป่าแคนนั้นคุณพ่อได้หัดหลายใหญ่ให้ (ลายอ่านหนังสือใหญ่) หรือลายล่องตามภาษาชาวบ้านซึ่งถือว่าเป็นลายที่ยากที่สุดเพราะในตอนนั้นคุณพ่อเองก็เป็นหมอแคนอีกคนหนึ่งที่มีฝีมือเช่นกัน โดยในช่วงที่อาจารย์สมบัติเป่าแคนขอลานไปกับนางจันที่อยู่นั้นได้เดินทางไปแทบทุกจังหวัดเกือบทั่วภาคอีสานค่าที่ไหนก็นอนที่นั่นไม่ว่าจะเป็นบ.ข.ส.หรือตลาดสดและการเป่าแคนขอลานของอาจารย์สมบัติไม่ได้อยู่ในเฉพาะเขตภาคอีสานเท่านั้นยังรวมไปถึงภาคอื่นๆด้วย เช่น กำแพงเพชร โดยในการเป่าขอลานทั่วภาคอีสานครั้งนี้ก็ได้ไปพบกับหมอแคนอีกคนหนึ่งคือหมอแคนทองจันทร์อยู่ที่ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี ผู้ซึ่งเป่าแคนให้กับ ป.ตลาดน้อย ส่งเสริมซึ่งเป็นหมอลำทำนองอุบล โดยจะเป่าให้ฟังแล้วให้อาจารย์สมบัติเป่าตามซึ่งต่างกับวิธีการสอนของคุณพ่อและที่ใช้วิธีจับมือหาเสียงวิธีเป่าให้ฟังแล้วเป่าตามนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ยากมากและการเป่าแคนของอาจารย์สมบัติก็ยังไม่ได้ดีขึ้นไปกว่าเคิมเท่าไหนนักท้ายในที่สุดนั้นหมอแคนทองจันทร์จึงใช้วิธีใช้ปลอกมือมาถักเข้ากับมือของตนแล้วให้มือของอาจารย์สมบัติทับแล้วมัดติดกันอีกทีและด้วยความที่ตนเองก็พอจะรู้จักอยู่แล้วว่าเสียงแต่ละเสียงอยู่ตรงไหนและในตอนนั้นก็เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง หลังจากใช้วิธีนี้อยู่ประมาณ 30 วันก็สามารถเป่าตามหมอแคนทองจันทร์ได้โดยอาศัยการจำเสียงและเมื่อได้ความรู้จากหมอแคนทองจันทร์แล้ว(ซึ่งตอนนั้นยังเป่าแคนขอลานอยู่) จนหนึ่งได้เดินทางมาถึง อ.ประทาย จ.นครราชสีมาจึงได้มาพบกับหมอลำคำพันผ่นแสนท่าซึ่งถือว่าเป็นคนแรกที่ชักชวนให้อาจารย์สมบัติ ได้เข้าวงการอย่างเต็มตัว) และอีกคนก็คือหมอลำวิรัช ม้าแข่งซึ่งในตอนอยู่กับหมอลำมาได้ 5 ปีพอดีในที่สุดก็ได้เป่าแคนออกงานเป็นครั้งแรกกับหมอลำคำพันผ่นแสนท่าและหมอลำวิรัช มาแจ้ง ซึ่งเป็นหมอลำแคนเค้าเดียว (หมอลำกลอน) โดยแสดงที่อำเภอประทายเป็นงานบวชจัดขึ้นที่วัดซึ่งวัดนี้ก็เป็นสำนักเรียนลำโดยหลวงพ่ที่วัดนั้นเป็นคนเขียนกลอนลำเพราะท่านก็เคยเป็นหมอลำมาก่อนชื่อว่าพระครูสีซึ่งในสมัยนั้นหมอลำต่างๆจะไปเอากลอนลำที่วัดแห่งนี้ทั้งหมดเกือบ 40-50 คน โดยคืนแรกที่อาจารย์สมบัติ เป่าให้หมอลำนั้นได้ลำตัว 40 บาท

หลังจากที่อยู่กับหมอลำมาเกือบ 5-6 ปีแล้วซึ่งตอนนั้นก็ยังไม่ได้ออกจากวงหมอลำเพียงแต่ออกมาพักผ่อนที่บ้านในตอนนั้นวิทยาลัยครุมหาสารคาม (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม) ได้จัดงานมรดกอีสานขึ้น และจัดให้มีการประกวดเป่าแคน (โดยใน ตอนนั้นอาจารย์ สมบัติ มีอายุประมาณ 12-13 ปี) คุณพ่อก็ถามว่าจะไปประกวดกับเขาหรือเปล่า ก็บอกกับพ่อว่า ผมไม่ไปหรอกอายคนอื่นเพราะผมก็พิการจะชนะ เขาหรือ แต่ในที่สุดก็ต้องไปประกวดซึ่งตนเองก็ไม่ได้มันใจอะไร โดยในช่วงที่พัก อยู่ที่บ้านนั้นอาจารย์สมบัติก็ได้หัดเป่าแคน ไปตามเพลงซึ่งปกติในแถบนั้นจะเป็นเสียงซอแต่อาจารย์สมบัติก็ดัดแปลงจากเสียงแคนเป็นเสียงซอในตอนที่ได้ไปประกวดในงานมรดก อีสานนั้นหมอแคนที่มาร่วมแข่งขันนับได้ประมาณ 10 คน เช่น หมอแคนทองพูนหมอแคนสุโขทัยฯ โดยในตอนแรกที่เป่านั้นได้เป่าหลายใหญ่ ลายน้อย และสุดสะแนน ซึ่งหมอแคนแต่ละคนก็เป่าหลายเหล่านี้เช่นกัน ในที่สุดคณะกรรมการก็คัดเลือกให้เหลือเพียง 3 คน คือหมอแคนสุโขทัย หมอแคนทองพูน และนายสมบัติ สิมห้ำซึ่งจากการตัดสินใน 3 คนนี้ ผู้ที่ได้อันดับที่ 3 อยู่แล้วก็คือหมอแคนสุโขทัยแต่ลำดับที่ 1 ที่ 2 ยังหาไม่ได้เพราะว่าคะแนนของหมอแคนทองพูนและอาจารย์ สมบัติ สิมห้ำนั้นเท่ากันคณะกรรมการจึงให้มีการประชันกันอีกรอบเพราะยังไม่ เป็นที่พอใจเท่าใดนัก แต่หมอแคนทั้ง 2 นั้นได้ไปไปจนหมดทุกอย่างทุกสายแล้วและในที่สุดอาจารย์สมบัติ สิมห้ำจึงใช้วิธีเป่า แคนเลียนเสียงเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ เช่น การเทียบเสียงของกีตาร์หรือการฟังเพลงสตริงหรือเพลงเพื่อชีวิตต่างๆมาบรรเลง เช่น เพลงวณิพกของคาราบาว และเพลง สากลอื่นๆ รวมไปถึงการเป่าแคนให้เป็นเสียงซอพอเป่าได้ประมาณ 3-4 เพลงก็ได้รับเสียงปรบมือจากท่านผู้ชมอย่างมากมายทั่วทั้งเวทีกลางแจ้งและเสียงและแสงจากแฟลชของกล้องถ่ายรูปอีกเป็นจำนวนมากจนรู้สึกสว่างจ้าไปหมดรวมไปและได้รับรางวัลที่ 1

หลังจากที่ได้ที่ 1 จากการประกวดงานมรดกอีสานแล้วแห่งที่ 2 ก็คืองานสาวผู้ดีที่ราบสูง ซึ่งจัดที่วิทยาลัยคณาาสตร์ (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เขตพื้นที่ในเมือง) โดยในตอนนี้อาจารย์สมบัติ มีอายุได้ 15 ปี พอดีโดยในการ ประกวดครั้งนี้มีหมอแคนเข้าร่วมประกวดจากทุกสารทิศทุกภูมิภาคเช่นกันและผล การประกวดออกมาก็คือได้อันดับที่ 1 เช่น เคยและก็มีอีกหลายๆ เวทีที่อาจารย์สมบัติ เข้าร่วมประกวดและก็ได้อันดับที่ 1 มาตลอดในช่วงที่มีการตระเวนประกวดในที่ ต่างๆ อยู่ที่นี่ อาจารย์สมบัติยัง ไม่ได้มีการบันทึกทำเทปการเป่าแคนแต่อย่างใด ต่อมาจึงได้ เป่าบันทึกเทปให้กับหมอลำคณะอุบล มหาราช ซึ่งถือว่าเป็นหมอลำคณะแรกที่เป่าบันทึกแผ่นเสียงให้โดยบันทึกเสียงที่ห้องบันทึกสยามธุรกิจบันเทิง จนทำให้หมอลำคณะนี้มีชื่อเสียงคณะต่อมาคือ คณะ เพชรบูรพาบุคใหม่ของ สุภาพ ดาวดวง

เด่น (เจ้าของผลงานเพลง ทิดฮอดเสียงซอ) ในเรื่องยากินปลิงใช้เวลาในการบันทึกเกือบ 4 วัน และหลังจากนั้นก็เริ่มบันทึกเสียงให้กับหลายๆคณะและเมื่อใครได้ยินต่างก็ พูดยเป็นเสียงเดียวกันว่า “ผู้ได้เป่าแคนนี้คือเป่าม่วนแท้” (ม่วน แปลว่า ไพเราะ น่าฟัง) จึงทำให้มีชื่อเสียงขึ้นไปอีกและที่สำคัญได้บันทึกเทปให้กับหมอลำทำนองสารคามคณะเพชรสีคราม หมอลำที่ เคยยิ่งใหญ่อีกคณะหนึ่งในอดีตด้วย เส้นทางหมอแคนของอาจารย์สมบัติ รุ่งโรจน์สุดขีดในปี 2523 เมื่อ บรูซ แกสตัน แห่งวงฟองน้ำเห็นอัจฉริยภาพเป่าแคนของอาจารย์สมบัติ ที่มีลูกเล่นแพรว พราวต่างจากหมอแคนทั่วไปจึงนำเข้าร่วมแสดงด้วยอาจารย์สมบัติอยู่กับวงฟองน้ำ ประมาณ 5 ปี มีรายได้ถึงงานละ 7,000 บาท มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักการทไวไลท์โชว์เชิญไปร่วมรายการยิ่งทำให้เป็นที่รู้จัก ของคนทั่วประเทศโดยประมาณปี พ.ศ. 2528 นายสำราญ วงษาจันทร์ ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวได้นำ อาจารย์สมบัติ มาเป่าแคนบันทึกเทปเพื่อใช้เปิดในรายการ “เสียงรอบบ้าน” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศจังหวัดมหาสารคามความถี่ 98 เมกะเฮิร์ต ในด้านที่เป็นการบันทึกเทปเสียงร่วมกับศิลปินและวงดนตรีอื่นๆ ได้แก่

- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนประกอบดนตรีในเพลงเสียงแคนถิ่นมนต์ขลัง เพลงฝากใจไว้กับเดือน ของ สายัณห์ สัญญา
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนประกอบดนตรีในเพลงลูกทุ่งคนยากและเพลงออกพรรษาที่เขียงกาน ของ สนธิ สมมาตร
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำ บานเย็น รากแก่นในกลอนลำ สวรรค์บ้านนา
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำ สุภาพ ดาวดวงเด่นในกลอนลำ คิดถึงเสียงซอ
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำ จินตหรา พูนลาภในกลอนลำ ซูดอติตรักบุญบังไฟ
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำ อังคนางค์ คุณไชยในชุด อีสานลำเพลิน
- เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำ บุญเพ็ง ฝัควัชช์เป็นผู้บันทึกเสียงแคนให้กับหมอลำเคน คาเหลา ศิลปินรับเชิญวงฟองน้ำของ อ.บรูซ แกสตัน ศิลปินรับเชิญวงแคนอีสาน (วิทยาลัยครูมหาสารคาม)

ผลงานด้านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ด้านการเป่าแคนในต่างประเทศ

- ปี 2547 ในนามของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดลไปแสดง
โชว์ที่ประเทศฝรั่งเศส และเยอรมัน

- ปี 2548 ในนามของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดลไปแสดง
โชว์ที่ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ และ สหรัฐอเมริกา

เกียรติคุณ รางวัลที่ได้รับ

- ปี 2541 โล่ประกาศเกียรติคุณยอดเยี่ยมแคนแดนอีสานจากพรรค
ความหวังใหม่

- ปี 2545 โล่เชิดชูศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดง (ด้านหมอแคน) จาก
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

- ปี 2545 โล่เชิดชูเกียรติจากสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขาดนตรี พื้นบ้าน ซึ่งได้สร้างสรรค์ผลงานดีเด่นใน ด้านศิลปะ
และวัฒนธรรม นักเรียนทั้ง 18 คนฟังเรื่องเล่าของภูมิปัญญาคืออาจารย์สมบัติ สิมห้ำ เกี่ยวกับ
ดนตรีพื้นบ้านแคนนักเรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป่าแคนภูมิปัญญาได้เล่า
เรื่องจริงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จในการเป่าแคนทำเรื่อง
เป็นความสุขหรือความสำเร็จส่วนใหญ่เป็นเรื่องของตัวผู้เล่าและเล่าจากมุมมองของตนเองมี
โครงเรื่องคือการดำเนินเรื่องที่แปลกน่าสนใจเพื่อจับความสนใจของผู้ฟังให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมใน
การซักถามโดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

2) การสกัดขุมความรู้ เมื่อนักเรียนได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับการเป่าแคนแล้ว
ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนเขียนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ โดยจับประเด็นสำคัญ กระบวนการ และ
ผลสำเร็จของการเป่าแคน ประวัติแคน ขั้นตอนการเป่าแคน โดยเขียน ลงในกระดาษที่แจกให้
1 แผ่น ต่อ 1 ความรู้ที่ได้ สามารถเขียนได้คนละหลายๆ แผ่น แล้วนำไปติดที่กระดาษชาร์ด
ตามขุมความรู้

3) การสังเคราะห์แก่นความรู้ เมื่อนักเรียนนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการ
เรียนรู้ไปติดที่บอร์ดเรียบร้อยแล้ว นักเรียนทุกคนมาร่วมกันศึกษาใบความรู้ในกระดาษ
แต่ละแผ่น ว่ามีความเหมาะสมกับการจัดเป็นหมวดหมู่ ความรู้หมวดเดียวกันไปไปติดในกลุ่ม
เดียวกัน นักเรียนร่วมกันหลอมรวมความรู้ให้เป็นข้อความที่สละสลวย ทำให้องค์ความรู้ใหม่

4) การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนตอบคำถามโดยให้สะท้อนตามข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ ให้เวลากับผู้เรียนประมาณ 30 นาที ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง

1.5 ผลที่เกิดขึ้น

1.5.1 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1) เรื่องเล่าเร้าพลัง นักเรียนทั้ง 18 คน ได้สัมผัสและฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเป่าแคนจากภูมิปัญญา 1 ท่านซึ่งการเล่าเรื่องสามารถกระตุ้นความสนใจนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนจำได้ง่าย นักเรียนเปิดใจรับบทเรียนได้มากกว่าการเรียนจากตำราเรื่องเล่านำไปสู่การปฏิบัติโดยตรงจึงเป็นการปิดช่องว่างระหว่างการเรียนตามตำรากับการได้นำไปปฏิบัติจริง นักเรียนและภูมิปัญญาเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันทำให้เกิดบรรยากาศความรักใคร่สมานฉันท์ระหว่างนักเรียนเรียนและภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี

2) การสัปดาห์ความรู้ เมื่อนักเรียนได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว และเทคนิคการเป่าแคนจากอาจารย์สมบัติแล้วนักเรียนต่างแสดงพึงพอใจในความสามารถของอาจารย์สมบัติ และแสดงความคิดเห็นว่าคนเราทุกคนจะเก่งในเรื่องใดๆนั้นไม่ได้หมายถึงต้องมีความสมบูรณ์ของร่างกายครบ 32 ประการอย่างเด็ดขาดขึ้นอยู่กับความพยายามฝึกฝนในสิ่งที่ตัวเองสนใจอยากรู้อยากเรียน และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะอาจารย์สมบัติถึงแม้จะตาพิการทั้งสองข้างท่านยังไม่ย่อท้อพยายามฝึกฝนเป่าแคนจนเป็นศิลปินระดับชาติจนได้ฉายานามมือแคนนิ้วเพชรของเมืองไทย และพยายามถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจในเรื่องดนตรีพื้นบ้านมาตลอดจนนำมาเป็นตัวอย่าง จากนั้นนักเรียนร่วมกันเขียนความรู้ที่ได้รับฟังลงในกระดาษด้วยความสนใจ และสนุกสนานในการเรียนเกิดการแข่งขันว่าใครจะเขียนเนื้อหาที่ได้รับฟังได้มากที่สุด และมีการตกแต่งประกอบให้สวยงาม มีการออกแบบในการนำไปความรู้ไปจัดที่บอร์ดเป็นรูปต่างๆทำให้ทุกคนมีความสุขในการเรียนรู้

3) การสังเคราะห์แก่นความรู้ นักเรียนทุกคนต่างมีความกระตือรือร้นในการศึกษาความรู้จากบอร์ดที่นักเรียนนำไปจัดไว้ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในการจัดหมวดหมู่ความรู้ และยอมรับฟังเหตุผลของเพื่อนตลอดจนมีผู้นำอย่างไม่เป็นทางการในการทำกิจกรรม นักเรียนทุกคนต่างร่วมกันหลอมรวมและสรุปประเด็นเป็นข้อความที่สละสลวยดังนี้

3.1) ชีวิตประวัติ และผลงาน อาจารย์สมบัติ สิมหาล้า

3.1.1) ประวัติส่วนตัว

3.1.2) ผลงาน

3.1.3) รางวัลที่ได้รับ

3.2) ความรู้เรื่องแกน

3.2.1) ประวัติแกน

3.2.2) ประเภทและชนิดแกน

3.2.3) วิธีเป่าแกน

3.2.4) การใช้นิ้ววางที่แกน

3.3) การดูแลรักษา และประโยชน์ของแกน

4) การทบทวนหลังการปฏิบัติงานพบว่าการเรียนรู้ของนักเรียนมีชีวิตชีวา

และสามารถนำบทเรียน ไปประยุกต์ได้ทันทีและยังเห็นกิจกรรมและตัวบุคคลอย่างชัดเจนทั้งใน ส่วนของผู้นำทีมและกระบวนการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยการให้และการรับข้อมูลย้อนกลับ ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง แบบกัลยาณมิตรและยังให้โอกาสเพื่อรับฟังความคิดเห็นและ แสดงความคิดเห็นของตนเองให้กับผู้อื่น ได้รับฟังด้วยนักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความ ตั้งใจในการปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจและ เต็มความสามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข

1.5.2 ผลที่เกิดกับครู

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยใช้ดนตรีพื้นบ้าน ในครั้งนี้ การได้เปิดโอกาสให้บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ร่วมกันวางแผนการ จัดการเรียนรู้และยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่งเรียนรู้ นอก สถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวิเคราะห์ของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ เป็นงานสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตรทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพตลอดจนมีการนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อื่น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็น เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้าน โสภคคลองที่มีปัญหา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5.3 ผลที่เกิดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เล่าเรื่องเกิดความภูมิใจในตนเองที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีพื้นบ้านได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้เห็นความสำคัญถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองสามารถปรับตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการรวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันทำให้เกิดบรรยากาศความรักใคร่สมานฉันท์ในระหว่างนักเรียนกับภูมิปัญญาเป็นอย่างดี

2. การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีพื้นบ้านให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง แคน

2.1 การถอดบทเรียนจากฐานการเรียนรู้

หลังจากที่ผู้วิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นัดหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนเพื่อที่จะดำเนินการถอดบทเรียนในวันที่ 8 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ณ ห้องดนตรี โรงเรียนบ้านโศกคลองเวลา 09.00 น. เพื่อสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนที่ความคิด (MIND MAP) ลงบนกระดาษชาร์ตที่เตรียมไว้พบว่าการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีเครื่องมือให้เลือกใช้ได้เหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การถอดความรู้ฝังลึก โดยใช้เทคนิค เรื่องเล่าเร้าพลัง การสกัดภูมิปัญญา การสังเคราะห์แก่นความรู้การทบทวนหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และการถอดบทเรียนโดยนำมาบูรณาการเข้ากับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยการฟังเรื่องเล่าจากมวลประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งประสบการณ์ที่ปฏิบัติกันยาวนานและทำให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันตลอดจนจัดการองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาภูมิปัญญาต่อยอดใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ได้

ผลจากการถอดบทเรียนเรื่อง ดนตรีพื้นบ้าน(แคน) สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปของแคน

แคนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องคู่คเป่ามีลิ้น (Reed mouth organ) เป็นเครื่องดนตรีสัญลักษณ์ของชาวไทยอีสานมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันว่าแคนเป็นเครื่องดนตรีประเภทใช้เล่นทำนอง (Melodic musical instrument) เป็นต้นแบบของเครื่องดนตรีจีนที่

ชื่อ “เซ็ง” และเซ็งเป็นต้นแบบของ “ไปป้ออแกน” อีกชื่อหนึ่ง คำเรียกชื่อ “แคน” นี้ได้มาจากเสียงของแคนเองเพราะคนไทยอีสานได้ขึ้นเสียงแคนว่า “แคนแคน- แคนแคน” อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำอื่นที่มีตำนานเกี่ยวกับที่มาของคำว่า แคน นี้อยู่หลายตำนานแต่ที่น่าจะเป็นนิทานที่ประติษฐ์ขึ้นมาเสริมชื่อแคนมากกว่าเป็นตำนานดั้งเดิมแท้จริง ขอยกมาประกอบสักตำนานหนึ่งดังนี้

กาลครั้งหนึ่ง ยังมีกษัตริย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าพรหมทัต ครอบครองนครเป็งานด้วยความผาสุกวันหนึ่งพระองค์ได้เสด็จไปทรงกีฬาสัตว์ในป่าดงพงไพรนอกพระนครแล้วเสด็จได้สดับเสียงนกการเวก เสียงนั้นหวานเสนาะซาบซ่าเข้าไปสู่พระทัยจะจับนกน้อยนั้นมาเลี้ยงก็สุดปัญญาจะจับตัวได้พระองค์จึงตรัสให้ข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จในครั้งนั้นฟังและจดจำเสียงนกนั้นไว้หากใครสามารถประติษฐ์เครื่องดนตรีมีเสียงคล้ายเสียงนกการเวกนั้นได้จะบำเหน็จรางวัลให้ถึงที่สุด

มีผู้ประติษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นแสดงถวายหลายคน คนหนึ่งตัดไม้ไผ่มาผ่าซีกแบน ๆ เขาจะร้องออกเป็นซิมี่มีสปริงคิดได้เวลาเล่นใช้คิดขยายเสียงด้วยโพรงปากเมื่อนำขึ้นทูลเกล้าคิดถวายพระเจ้าพรหมทัตก็ตรัสปรารภว่ายังไม่ละม้ายกับเสียงนกการเวกเลย มันมีเสียง หีน หีน (หึ่ง หึ่ง) ยังไงขอบอก ข้าราชการบริพารที่เฝ้าอยู่จึงพากันตั้งชื่อเครื่องดนตรีนั้นว่า “หีน”

อีกคนหนึ่งตัดกระบอกไม้ไผ่ขนาดเล็กมาหลาย ๆ กระบอกตัดให้มีความยาวไม่เท่ากัน มัดเรียงกันเข้ารอบ ๆ กระบอกใหญ่ที่เป็นแกนกลางปิดแกนกลางด้วยขี้ผึ้งหรือชันนางโรง เมื่อนำขึ้นเป่าถวาย พระเจ้าพรหมทัตก็ตรัสว่ายังไม่เหมือนเสียงนกการเวกเลยมันดังโหวดโหวด (หวูด หวูด) อย่างไรขอบอก คนทั้งหลาย ณ ที่นั้นก็พากันเรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนั้นว่า “โหวด”

อีกคนหนึ่งตัดไม้ไผ่เอื้อคือไม้ไผ่ต้นเตี้ย ๆ ถ้าปล้องเล็กมาตัดเอาความยาวต่าง ๆ กันหลายกระบอกใส่ลิ้นโลหะเลียนแบบปี่ดอฟ้า ที่เคยทำเล่นกันมาอยู่แต่ก่อน แล้วจัดกระบอกไม้ไผ่เหล่านี้รวมเอาลิ้นไว้ในเค้าเดียวกัน เมื่อนำขึ้นทูลเกล้าเป่าถวาย พระเจ้าพรหมทัตทรงพอพระทัยมากทรงตรัสว่า “เออ อันนี้แคนแคะ” (ภาษาผู้ไท) ถ้าแปลเป็นภาษาอีสานก็จะมีใจความว่า “เออ อันนี้ไคหน่” หมายความว่า “เออ อันนี้ค้อยยังชั่วหน่อย” คนทั้งหลายจึงเรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนั้นว่า “แคน” ตั้งแต่นั้นมา

ท่อดูกแคนซึ่งชาวไทยอีสานเรียกว่า “กู่แคน” นั้นทำจากปล้องของไม้ไผ่ป่าชนิดลำเล็กเปลือกบาง ขึ้นอยู่ตามแถบภูเขาทั่วไปในประเทศไทย เช่น แถวภูสิงห์ในกาฬสินธุ์ ภูพานในสกลนคร ภูเขาในแถบราชบุรีและภูเก้าภูชีวกายในประเทศไทยล้วนเป็นต้น ไม้ไผ่ชนิดนี้ชาวบ้านเรียกว่า “ไม้ไผ่เอื้อ” มีความหมายว่าเป็นไม้ไผ่ต้นเรีย ๆ ไม่ออกงามใหญ่โตใช้

ประโยชน์เหมือนไม้ไผ่ธรรมดา ไม่ได้เนื่องจากไม้ไผ่ชนิดนี้ใช้ประโยชน์ในการทำลูกแคน โดยเฉพาะชาวบ้านจึงเรียกว่า “ไม้กู่แคน” อีกชื่อหนึ่ง

ลักษณะโดยทั่วไปของแคน

1. ไม้กู่แคน คือ ไม้สำหรับทำลูกแคนมีจำนวนมากหรือน้อยแล้วแต่ชนิดของแคน แคนหกมีไม้กู่แคน 6 ลูก หรือ 6 ท่อน แคนเจ็ดมีไม้กู่แคน 14 ลูก หรือ 14 ท่อน ฯลฯ คำว่า “กู่” หมายถึงช่องหรือโพรงที่เขบากทำเป็นห้องไว้สำหรับใส่ลิ้นแคนแต่ชาวบ้านเรียกไม้กู่แคนว่า “ไม้เสียบ” ซึ่งทางภาคกลางเรียกไม้ซาง ไม้เสียบมีมากทางภูเขาภูแล่นช้าง อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ชาวบ้านมักตัดมาขายให้ช่างทำแคน โดยทำเป็นมัดๆ มัดละ 16 ลำไม้ที่ตัดมาขายจะมีขนาดโตพองามคือต้องยาวไม่น้อยกว่า 2 เมตรครึ่ง

2. ไม้เต้าแคน คือ ไม้ที่มีลักษณะสันฐานกลมป่องตรงกลางเป็นกระเปาะคว้านตรงปากเต้าตรงที่จระจิมฝีปากเวลาเป่าให้เป็นรูปมูมเข้าไปส่วนตอนท้ายปลายเต้าทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมเพื่อเสียบลูกแคนและเจาะรูทางด้านยาวเป็นรูกลมให้ทะลุถึงรูใหญ่เพื่อใช้เป็นรูสำหรับเป่าไม้เต้าแคนนี้เป็นที่รวมลูกแคนที่ได้ทำการเจาะรูแพ รุนับ และรูสำหรับใส่ลิ้นแคนและได้เอาลิ้นแคนเข้าติดตรงที่รูลิ้นแคนเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เอาลูกแคนเสียบเข้าที่รูใหญ่กลางเต้าเป็นคู่ๆ ให้ลิ้นแคนอยู่ตรงกลางเต้าเอาไม้คั่นกลางระหว่างลูกแคนทั้งสองแถวทั้งข้างล่างและข้างบนภายในเต้าแล้วนำขี้สูดมาปิดให้แน่นเพื่อป้องกันมิให้ลมที่เป่าออกมาข้างนอก ที่นิยมใช้ทำเต้าคือ ไม้ประคู้ใหม่ ไม้พุง ไม้แคน (ไม้ตะเคียน) ไม้หนามแท่ง ไม้ตะแบง หรือ ไม้สะแบง

3. หลาบโลหะ คือแผ่นโลหะบางๆ ที่สกัดออกมาทำเป็นลิ้นแคน โดยใช้ทองแดงผสมกับเงินเพราะไม้แข็งและอ่อนเกินไปถ้าใช้อย่างใดอย่างหนึ่งจะอ่อนหรือแข็งเกินไปซึ่งไม่เหมาะกับการทำลิ้นแคนดังนั้นจึงนิยมใช้โลหะผสมสมัยก่อนช่างทำแคนต้องหลอมและตีรีด ปัจจุบันมีขายตามท้องตลาดแผ่นหนึ่งยาวประมาณ 3 เซนติเมตรกว้าง 4 เซนติเมตร และหนาเพียง 1 มิลลิเมตร

4. ขี้สูด หรือชันโรง ใช้แทนขี้ผึ้งสำหรับติดเต้าแคนกับลูกแคนให้ติดกันและป้องกันลมที่เป่าออกทางเต้าแคน ขี้สูด เป็นภาษาอีสานเรียกชื่อขี้ผึ้งจากแมงขี้สูด ที่หาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ยางไม้และกิ่งไม้มาผสมน้ำลายของมันแล้วทำเป็นรังเล็กๆติดตามโพรงไม้คุณภาพของขี้สูดจะต่างกันตามฤดูกาล แต่จะมีความเหนียวในตัวดังนั้นจะใช้อย่างอื่นแทนไม่ได้ ตัวขี้สูดภาษาอีสานเรียกแมงขี้สูด มีปีก 2 ปีก มีขา 6 ขาลักษณะคล้ายตัวผึ้ง (มีม) ผึ้งเล็ก

แต่ไม่มีเหล็กในเป็นอาวุธชอบทำรังตามโพรง จอมปลวกจะอยู่รวมกันเป็นก้อนเมื่อได้จี้สุด
มาแล้วต้องนำมาผสมถ่าน ถ่านที่ใช้ต้องเป็นไม้เนื้ออ่อน เช่นสาบเลื้อหรือใบกล้วยแห้งถ้าไม้
ผสมจี้สุดจะเหนียวมากติดตามมือหรือผิวหนังจะติดออกมาด้วย

ประเภทของแคน

1. แคนเดี่ยว แคนเดี่ยวหมายถึง การเป่าแคนที่ใช้ผู้เป่าเพียงคนเดียว
โดยท่วงทำนองจะเป็นไปตามเนื้อร้องที่ต้องการเช่นการแสดงหมอลำกลอนเป็นต้น
2. แคนวง แคนวงหมายถึง การเป่าแคนที่มีจำนวนมากกว่า 1 เค้าขึ้นไป
ส่วนมากจะนิยมเป่าตั้งแต่ 6 เค้าขึ้นไปการเป่าจะมีเสียงประสานตามจังหวะเนื้อร้องจะทำให้เกิด
ความไพเราะมาก
3. แคนวงประยุกต์ หมายถึง การนำเอาแคนมาเป่าผสมกับเครื่องดนตรีชนิด
อื่นส่วนมากจะเป็นเครื่องดนตรีสากล เช่น กีตาร์ กีตาร์เบส เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

ชนิดของแคน

1. แคนหก มีลูกแคนอยู่ 6 ลูก หรือ 3 คู่แต่มีเพียง 5 เสียงคือ โด เร มี โข
ลา เสียง โข มี 2 ลูกเป็นเสียงคู่ แแปด แคนหกจึงจัด สเกลเสียงแบบเพนทาโทนิค สามารถ
บรรเลงเพลงอีสานได้มากมาย แคนชนิดนี้เล่นบันไดเสียงได้ 2 บันไดเสียงคือ C และ Am
C เท่ากับโด แต่แต่แคนนั้นก็จะเล่นได้ในบันได F และ Dm เป็นต้น
2. แคนเจ็ด คือแคนที่มี 7 คู่ หรือ 14 ลูกมีเสียงคู่แปดครบตามสเกลเสียง
แบบ ไดอาโทนิคเมเจอร์ คือมีคู่เสียง โด เร มี ฟา โข ลา ที จึงเป็นแคนมาตรฐานมีเสียงครบ
ตามดนตรีสากลและบรรเลงทุกประเภทที่อยู่ในบันได C Am F และ Dm กับทั้งเล่นเพลง
ใน D mode และ E mode
3. แคนแปด เหมือนแคนเจ็ดทุกประการเพียงเพิ่มลูกแคนเข้าไปอีก 2 ลูก
หรือ 1 คู่เพื่อใช้เป็นเสียงประสาน เรียกคู่ที่เพิ่มลูกแคนนี้ว่า คู่เศษก้อย ซึ่งลูกซ้ายมือจะเป็น
เสียง ลา สูง ใช้ปิดด้วยจี้สุดเป็นเสียงประสานเวลาเล่นเพลงบันได Am ลูกขวามือจะเป็นเสียง
โซ สูง ใช้ปิดด้วยจี้สุดใช้ปิดเสียงเวลาบรรเลงบันไดเสียง C หรือ G mode แคนแปด
จึงจัดเป็นแคนมาตรฐานสมบูรณ์ เป็นที่นิยมของหมอลำหมอลำแคนทั่วไป
4. แคนเก้า เหมือนแคนแปดทุกประการเพียงแต่ทำให้มีขนาดยาวกว่าแคน
แปดถึง 2 เท่า เพื่อใช้เล่นเป็นเบส เวลาบรรเลง กับทั้งเพิ่มลูกแคนถัดจากเศษก้อยขึ้นอีก 2 ลูก
หรือ 1 คู่ใช้ปิดด้วยจี้สุด ใช้ประสานเสียงเหมือนกับลูกเศษก้อย

วิธีการเป่าแคน

1. วิธีการจับแคน

- 1.1 เอาอุ้งมือซ้ายขวาอุ้มเต้าแคนแบบประกบให้มั่นคงให้นิ้วมือทั้งสองเป็นอิสระสามารถขยับไปมาเพื่อปิดรูนิ้วเหนือเต้าแคนของลูกแคนต่างๆ โดย เต้ารูเป่าเข้าทางปาก
- 1.2 พับข้อศอกพุงเต้าแคนเข้าหาปากผู้เป่าใช้ท่อนแขนข้างใดข้างหนึ่งประคองส่วนล่างของแคนใช้เบี่ยงปลายแคนไปทางซ้ายหรือขวาผู้เป่าเล็กน้อย
- 1.3 นิ้วมือทั้งสองแบ่งหน้าที่ขยับปิดรูนิ้วของแคนแต่ละลูกไม่ก้าวก่ายหน้าที่กัน

2. วิธีการเป่าแคน

2.1 ผู้เป่าต้องห่อปากเล็กน้อยคล้ายจะออกเสียง “จู” เพื่อปากจะได้ประกบเข้ากับเต้าแคนด้านรูเป่าพอดี

2.2 เวลาเป่าลมเข้าเต้าแคนเป่าในอาการคล้ายเสียง “จู” หรือดูย เวลาดูคลมออกให้ดูคล้ายเสียง “ฮู” หรือ “ฮุย” หรือ ดูยทั้งลมเป่าและดูคจะทำให้เกิดเสียงระดับเดียวกันการเป่าและดูคจะให้ระบายนหายใจอยู่ตลอดเวลาไม่รู้สึกเหนื่อย

2.3 ขณะเป่าหรือดูคใช้นิ้วมือผู้เป่าจะทำหน้าที่ขยับเลือกเปิดปิดรูนิ้วของลูกแคนไปตามทำนองและจังหวะเพลงกล่าวคืออยากให้ลูกแคนใดมีเสียงต้องปิดรูนิ้วนั้น ถ้าเป่าแคน แแปด ต้องปิดรูนิ้วที่มีเสียงเดียวกันทั้งสองลูกเพื่อเปล่งเสียงคู่ แแปดส่วนแคน ทกมีเสียงคู่ แแปด เฉพาะ เสียง G เท่านั้น

2.4 การปล่อยลม และดูคลมเข้าปากต้องใช้เทคนิคดังต่อไปนี้

ก. ถ้าเป่าเข้าหรือดูคออกในอัตรา 1 ลม ต่อ 1 จังหวะเสียงที่ออกมาจะให้อารมณ์ หวานเย็น

ข. ถ้าเป่าเข้าหรือดูคออกในอัตรา 2 ลม ต่อ 1 จังหวะเสียงที่ออกมาจะให้อารมณ์ ร่าเริง

ค. ถ้าเป่าเข้าหรือดูคออกในอัตรา 4 ลม ต่อ 1 จังหวะเสียงที่ออกมาจะให้อารมณ์ สนุกสนาน

ง. การผันลิ้นสับคลมขณะเป่าและดูคเพื่อให้เพลงที่แปลก ให้ผันลิ้นเหมือนเปล่งเสียง “คร” เช่น ครา หรือ ครู เป็นห้วงๆตามจังหวะจะไพเราะมากขึ้น การที่จะเป่าแคนให้ไพเราะต้องมีเทคนิคการใช้ลิ้นดังนี้

ลูกที่ 1 ซ้าย ให้ใช้หัวแม่มือซ้าย (โป้ซ้าย)

ลูกที่ 2 ซ้าย ให้ใช้นิ้วชี้ซ้าย

ลูกที่ 3 ซ้าย ให้ใช้นิ้วกลางซ้าย
 ลูกที่ 1 ขวา ให้ใช้นิ้วชี้ขวา
 ลูกที่ 2 - 3 ขวา ให้ใช้นิ้วกลางขวา

เสียง	โค	เร	มี	ฟา	โซ	ลา	ที
นิ้วมือซ้ายอุดที่รู	1	3	4	5-7	6	-	2
นิ้วมือขวาอุดที่รู	2	6	7	-	3	1-4	5

แผนภูมิแสดงตำแหน่งเสียงของลูกแคนเจ็ดและ แคนแปด

แคนเจ็ดกับแคนแปดมาตรฐานเดียวกันเพียงแต่แคนแปดมีคู่เศษก้อยเพิ่มอีก 1 คู่ ลูกซ้ายมือเป็นเสียงโซ และขวามือเป็นเสียงลาใช้อุดรูด้วยนิ้วสุดเพื่อเป็นเสียงประสานไปตลอดเพลงในหลายแคนบางลาย

วิธีใช้นิ้ว

หัวแม่มือซ้ายและขวา อุดรูที่ 1 ซิดปากซึ่งเป็นเสียง โค และ ลาดตามลำดับ

1. นิ้วชี้ ซ้ายและขวา ใช้กับรูที่ 2-3 เป็นเสียง ที โค เร โซ ตามลำดับ
2. นิ้วกลางซ้ายและขวา ใช้อุดรูที่ 4-5 เป็นเสียง มี ลา ฟา และ ที

ตามลำดับ

3. นิ้วนาง ซ้าย และขวา ใช้อุดรูที่ 6-7 เป็นเสียงโซ เร มี และฟา

ตามลำดับ

4. นิ้วก้อย ซ้าย และขวา ใช้อุดรูที่ 8 ซึ่งเรียกว่าคู่เศษก้อยซึ่งมีเสียง โซ ลา

ตามลำดับ

* นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับตัวแคนให้กระชับเข้ากับปากผู้เป่าอีกด้วย สำหรับแคนแก่นั้นก็มีตำแหน่งเสียงเหมือนแคน แปด ยกเว้นเศษก้อยซ้ายจะเป็นเสียงโคสูงแทนลาสูงของแคนแปด และยังเพิ่มเศษก้อยเข้ามาอีก 1 คู่โดยให้ลูกซ้ายมือเป็นเสียงโคแหลมสูงและลูกขวามือเป็นเสียง ลาแหลมสูง

การที่จะให้แคนใช้ได้คงทนมีอายุการใช้งานต้องปฏิบัติดังนี้

1. อย่าให้ถูกแดดที่ร้อนจัด
2. เก็บไว้ในถุงหรือตู้ที่มีดซิค
3. ควรแขวนไว้ในที่มีอากาศเย็น

4. เป่าบ่อยๆอย่าเก็บไว้นานเกินไป อย่าเป่าแรงเกินไป

5. ถ้ามีความจำเป็นจะวางแคนกับพื้นควรวางเค้าแคนแนวตั้ง โดยให้ปาก
เค้าแคนอยู่ล่างระว่างอย่าให้แคนตก

การใช้ประโยชน์จากแคน

ดนตรีแคน เป็นดนตรีพื้นบ้านและเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาวอีสานมาช้านานกิจกรรมการแสดงมหรสพในท้องถิ่นส่วนมากจะนิยมนำดนตรีแคนมาประกอบ เช่นหมอลำ เพลง ตลอดจนการเดี่ยวแคนซึ่งมีเสียงไพเราะทำให้ผู้ที่ได้รับฟังเกิดจินตนาการต่างๆสร้างความเพลิดเพลินในการรับชมและเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยรักหวงแหนภูมิปัญญาของท้องถิ่นของตนเอง

ความสำคัญของเครื่องมือการจัดการความรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ปรากฏผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละของการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีพื้นบ้าน เรื่อง แคน

ที่	เครื่องมือ	ร้อยละ
1	เรื่องเล่าเร้าพลัง	22
2	การสกัดขุมความรู้	21
3	การสังเคราะห์แก่นความรู้	20
4	การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน	19
5	การถอดบทเรียน	18

จากตารางที่ 11 กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่าการนำเครื่องมือการจัดการความรู้มาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีพื้นบ้านทุกอย่างมีอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เป็นการส่งทอดกระบวนการในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ เรื่องเล่าเร้าพลัง ร้อยละ 22 ลำดับที่ 2 การสกัดขุมความรู้ ร้อยละ 21 ลำดับที่ 3 การสังเคราะห์แก่นความรู้ ร้อยละ 20 ลำดับที่ 4 การทบทวนหลังการปฏิบัติ ร้อยละ 19 และลำดับที่ 5 การถอดบทเรียน ร้อยละ 18

2.2 การส่งเสริมให้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียน
 การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้าน โดย
 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ กรอบแนวคิด
 ทฤษฎีมีขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ดังนี้

ตารางที่ 12 ขั้นตอนการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้าน
 ประเภท แคน

ขั้นตอน กระบวนการ	วิธีการและเครื่องมือ
1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการในการจัดการเรียนรู้คนตรี พื้นบ้าน	1. สำรวจความต้องการในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสำรวจความต้องการในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้าน 2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความ ต้องการในการจัดการเรียนรู้
2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องแคน	1. การจัดการสนทนากลุ่ม 2. กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. กำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 4. กำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรม 5. กำหนดระยะเวลาในวิจัย
3. พัฒนาการกระบวนการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ เรื่อง คนตรีพื้นบ้าน(แคน)	1. เรื่องเล่าเร้าพลัง 2. การสกัดขุมความรู้ 3. การสังเคราะห์แก่นความรู้ 4. การทบทวนหลังการปฏิบัติ 5. การถอดบทเรียน
4. ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้	จัดเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล

จากตารางที่ 12 การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้คนตรี
 พื้นบ้าน โดยการศึกษสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบ

กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียน และการประเมินผล กระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัย
ดำเนินการ ดังนี้

นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ คนตรีพื้นบ้าน(แคน) นักเรียนทุกคนมีความตั้งใจใน
การเรียนรู้ให้ได้มากที่สุดเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด สิ่งที่เกินความ
คาดหมายคือ นักเรียนรู้จักกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้าน
ได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน มีความสามัคคีในกลุ่มและภูมิปัญญา รู้จักการพูด
และมีมารยาทในการพูดคุยกับผู้ใหญ่ สิ่งที่ได้ตามวัตถุประสงค์ คือ ได้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการ
การปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรง สิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้งานดีขึ้น คือ การแบ่งเวลาใน
การปฏิบัติกิจกรรมให้เหมาะสม และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะศึกษาความรู้
เพิ่มขึ้น และจะพัฒนางานให้ดีขึ้นต่อไป

2.3 ผลที่เกิดจากการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรี
พื้นบ้าน

2.3.1 ผลที่เกิดกับนักเรียน

นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการจัดการเรียนรู้ใน
การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในชุมชนจัดได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญา
ท้องถิ่น โดยการสืบค้น ถอดความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวคน เป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้
รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูล ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม นักเรียนมีความ
เข้าใจขั้นตอนในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน การจัดการ
กระบวนการแก้ปัญหาทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และ
ลักษณะนิสัยในการทำงานมีจิตสำนึกใน การใช้พลังงานทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม นักเรียน
มีการตรวจสอบ ปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนตามลำดับว่าเป็นไปตามที่วางแผนไว้
หรือไม่ ทั้งก่อนการทำงาน ขณะปฏิบัติงานและเมื่อทำงานสำเร็จแล้ว นักเรียนมีการจัด
ระบบงานและระบบคนทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้ง
นักเรียนมีมารยาทที่ดีในการทำงานทำให้เกิดสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกับภูมิปัญญาและ
เพื่อนๆ ในกลุ่ม

2.3.2 ผลที่เกิดกับครู

การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้านใน ครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ตระหนักว่าได้เปิด โอกาสให้บุคลากรผู้มีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาได้ร่วมกันวางแผน และยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ เป็นงานสำคัญที่ต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนมีการ นำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่ง ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3.3 ผลที่เกิดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้คนตรีพื้นบ้านใน ครั้งนี้ ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชนมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่ คนรุ่นใหม่ เกิดความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญ ถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเอง สามารถปรับตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการ รวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของภูมิปัญญาในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล

ข้อค้นพบในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ คือ การศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ การประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในทุกประเด็นต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยในทุกกิจกรรม เป็นการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นพลังของภูมิปัญญา ทางด้านการเล่าประสบการณ์ในตัวเอง สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง บนพื้นฐานของความเป็นไทยและรักในท้องถิ่นของตนเอง